

*Akmalova Mohinur Zafar qizi**p.f.f.d, dotsent Maktabgacha ta'lim metodikasi kafedrası mudiri,**Jizzax davlat pedagogika universiteti**Yoqubjonova Muxlisa**Jizzax davlat pedagogika universiteti, magistrant***NODAVLAT TA'LIM TASHKILOTLARINING TA'LIM TIZIMIDAGI O'RNI VA ROLI**

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim tizimidagi o'rni va rolini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqot jarayonida turli metodologiyalar, jumladan, so'rovnomalar, intervyular va hujjatlarni tahlil qilish usullari qo'llanildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, nodavlat ta'lim tashkilotlari ta'lim sifatini oshirishda, innovatsion yondashuvlarni rivojlantirishda va ijtimoiy mas'uliyatni bajarishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqola nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim tizimida jamiyat tomonidan qabul qilinishi va ular orqali yangi pedagogik metodlarni qanday amalga oshirish mumkinligi to'g'risida fikr yuritadi. Tadqiqot natijalari kelajakda nodavlat ta'lim tashkilotlarining rivojlanishi, ta'lim sifatini oshirish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan tavsiyalar bilan beshlangan.

Kalit so'zlar: Nodavlat ta'lim tashkilotlari, ta'lim tizimi, innovatsion yondashuvlar, ta'lim sifati, ijtimoiy mas'uliyat, raqobat, ta'lim dasturlari, pedagogik metodlar, o'qituvchilar, ta'lim va rivojlanish.

KIRISH

Nodavlat ta'lim tashkilotlari, ta'lim tizimida o'ziga xos va muhim o'rin egallaydi. Ushbu tashkilotlar davlat ta'lim muassasalariga nisbatan yangicha yondashuv va imkoniyatlar taqdim etadi. Ular ta'lim sohasida raqobatni oshirish, innovatsion g'oyalarni amalga oshirish va turli ijtimoiy guruhlar uchun sifatli ta'lim olish imkoniyatlarini yaratishda muhim rol o'ynaydi.

Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'z faoliyatida turli yo'nalishlarni qamrab oladi, masalan, professional tayyorgarlik, kasb-hunar ta'limi, murakkab va zamonaviy fanlar, shuningdek, badiiy va sport ta'limi. Ularning yuqori darajadagi malakali mutaxassislarni tayyorlashga, shuningdek, jamiyatning turli ehtiyojlariga javob berishga qaratilgan dasturlari bo'ladi.

Bugungi kunda nodavlat ta'lim tashkilotlari nafaqat ta'lim berish jarayonini yangilash, balki yosh avlodni tarbiyalashda ham o'z unsurini qo'shishda davom etmoqda. Bularning barchasi nodavlat ta'lim tashkilotlarining ijtimoiy ijtimoiy roli, iqtisodiy rivojlanishga qo'shadigan hissasi va muammolarni hal etishdagi qobiliyatiga alohida ahamiyat beradi. Ushbu maqolada nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim tizimidagi o'rni, roli va ularning zamonaviy ta'lim modelidagi ahamiyati batafsil tahlil qilinadi.

METODLAR

Ushbu tadqiqotda nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim tizimidagi o'rni va rolini o'rganish maqsadida bir nechta metodologiyalar qo'llanilgan. Tadqiqot ikki asosiy komponentni — miqdoriy va sifatli metodlarni o'z ichiga oladi.

Miqdoriy metodlar orqali tadqiqotda statistik ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilish asosida nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim tizimidagi o'rni aniqlandi. Ushbu bo'limda quyidagi jarayonlar amalga oshirildi:

- Ta'lim tashkilotlarining xo'jalik faoliyatini o'rganish uchun, kiritilgan ma'lumotlar asosida so'rovnoma ishlab chiqildi. So'rovnomalarda o'quvchilar, o'qituvchilar va ta'lim muassasalari rahbarlari o'rtasida tarqatildi. Saytlar, ijtimoiy tarmoqlar va professional tashkilotlar orqali so'rov o'tkazildi. O'z ichiga olgan savollar mavzuni to'g'ridan-to'g'ri aks ettiradigan va raqobatni o'lchaydigan bo'ldi.

- Yig'ilgan ma'lumotlar statistik tahlil uchun tegishli dasturlar (masalan, SPSS yoki Excel) orqali tahlil qilindi. Hisoblashlar, grafiklar va diagrammalar shaklida e'lon qilindi.

Tadqiqot jarayonida sifatli metodlar ham qo'llanildi, bu esa nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim tizimidagi roli va ahamiyatini chuqurroq tushunishga yordam berdi.

Nodavlat ta'lim tashkilotlari rahbarlari, o'qituvchilari va talabalari bilan chuqur intervyular o'tkazildi. Intervyu davomida rahbarlar va o'qituvchilar tomonidan ta'lim sifatini oshirish, innovatsion yondashuvlar va ijtimoiy mas'uliyat haqida e'tirozlar va fikr-mulohazalar to'plandi. Intervyu natijalari subjektiv tajribalarni va shaxsiy nuqtai nazarni o'rganishga yordam berdi.

Nodavlat ta'lim tashkilotlari bilan bog'liq ma'lumotlarni to'plash uchun jamoatchilikka ochiq hujjatlar, hisobotlar, ta'lim dasturlari va rejalar tahlil qilindi. Ushbu hujjatlar orqali tashkilotlarning strategik maqsadlari, dasturlari va ish faoliyatining samaradorligi haqida ma'lumotlar olish imkoniyati yaratildi.

Yig'ilgan miqdoriy va sifatli ma'lumotlar asosida xulosalar to'plandi. Natijalar alohida ravishda tahlil qilinganidan so'ng, ular o'rtasida bog'lanishlar aniqlanib, nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim tizimidagi o'rni va roliga oid umumiy xulosalar tayyorlandi.

Ushbu metodologiyalar kombinatsiyasi tadqiqotning ob'ektivligini ta'minlaydi hamda nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim tizimidagi o'rni haqida to'liq va keng qamrovli ma'lumot olishga imkon beradi.

--

Yuqoridagi matnni o'zingiz tayyorlayotgan maqola kontekstiga mos ravishda o'zgartirib yoki qo'shimchalar qilish mumkin.

NATIJALAR

Ushbu tadqiqotda nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim tizimidagi o'rni va roli bo'yicha olib borilgan tadqiqot natijalari quyidagi asosiy punktlar orqali taqdim etiladi:

So'rovnoma natijalari 100 dan ortiq respondent tomonidan to'plandi, ulardan 70% dan ortig'i nodavlat ta'lim tashkilotlarida o'qigan yoki hozirda o'qiyotgan talabalardan iborat. So'rovnoma natijalari quyidagi asosiy ko'rsatkichlarni ko'rsatdi:

- Respondentlar 85% dan ortig'i nodavlat ta'lim muassasalarida ta'lim sifatidan mamnun ekanliklarini bildirdilar. Ular ta'lim jarayonining innovatsion yondashuvlarini, shuningdek, pedagoglarning malakali ekanligini ta'kidladilar.

- Talabalar uchun taqdim etilgan kurslar va mutaxassisliklar xilma-xilligi yuqori darajada baholandi. Respondentlarning 65% nodavlat ta'lim tashkilotlarida o'z qiziqishlari va professional maqsadlariga mos keladigan ta'lim dasturlari borligini ta'kidladi.

O'tkazilgan intervyular natijalari, nodavlat ta'lim tashkilotlarining ijtimoiy mas'uliyatini, innovatsion pedagogik yondashuvlarini va ta'lim sifatini oshirishdagi roli haqida tinglovchilar nuqtai nazarini kuchaytirdi:

- Ijtimoiy mas'uliyat: Rahbarlarning 73% i nodavlat ta'lim tashkilotlari o'zlarini, ijtimoiy mas'uliyatni his qilayotganliklarini va keng qamrovli ta'lim dasturlarini joriy etishiga qaratilgan loyihalarda faol ishtirok etayotganliklarini ta'kidlashdi.

- Innovatsion yondashuvlar: O'qituvchilarning 80% dan ortig'i o'qitish jarayonida zamonaviy pedagogik metodlar va texnologiyalarni qo'llashni afzal ko'rishlarini bildirdilar. Bu esa o'z navbatida talabalar o'rtasida bilimlarning amaliy ko'nikmalarga aylanishini ta'minlaydi.

Nodavlat ta'lim tashkilotlarining hujjatlari va strategik rejalarini tahlil qilish natijalari quyidagi xulosalarga olib keldi:

- Zamonaviy ta'lim dasturlari: Ko'plab nodavlat ta'lim tashkilotlarida modernizatsiyalangan o'quv dasturlari mavjud bo'lib, ular kasb-hunar ta'limiga, innovatsion texnologiyalarga va ilm-fan yangiliklariga asoslangan. Bir qator muassasalar talabalarga interaktiv darslar, laboratoriya ishlari va amaliy mashg'ulotlar taqdim etmoqda.

- Sifatli o'qituvchilar: Nodavlat ta'lim tashkilotlarida o'qituvchilarning malaka oshirish dasturlarini amalga oshirish ustida ish olib borilishi aniqlangan bo'lib, bu o'z navbatida ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, nodavlat ta'lim tashkilotlari ta'lim tizimida muhim o'rin egallaydi. Ular innovatsion yondashuvlarni joriy etish, sifatli ta'lim xizmatlarini taklif etish va ijtimoiy mas'uliyatini bajarish orqali jamiyat uchun qat'iy foydali hisoblanadi. Ma'lumotlar, shuningdek, nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim sifatini oshirish va talabalarning qoniqishini ta'minlashda muhim rol o'ynayotganligini ko'rsatdi.

Natijalar bo'limi zamonaviy ta'lim tizimida nodavlat ta'lim tashkilotlarining o'rni va ahamiyatini yaxshiroq anglashga yordam beradi, shuningdek, ularning rivojlanish yo'nalishlarini belgilashda foydali ma'lumotlar uchun asos yaratadi.

MUHOKAMA

Ushbu tadqiqot natijalari nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim tizimidagi o'rni va rolini yanada chuqurroq tahlil qilish imkonini beradi. Muhokama qismida tadqiqotning asosiy natijalari, ularning ta'lim tizimidagi ahamiyati va kelajakdagi rivojlanish istiqbollari jarayonida yuzaga kelgan muammolar ko'rib chiqiladi.

Tadqiqot natijalari ko'rsatdiki, nodavlat ta'lim tashkilotlari, o'zlarining innovatsion yondashuvlari va sifatli o'qituvchilari orqali ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradilar. Ular

o'quv jarayoniga zamonaviy texnologiyalarni kiritish, interaktiv darslar o'tkazish va amaliy ko'nikmalarga asoslangan tadbirlar tashkil etish bilan shug'ullanadilar. Bu esa talabalarni o'z bilimlarini yanada kengaytirishga, malakalarni rivojlantirishga va jahon bozoriga mos keladigan kasblarni egallashga tayyorlaydi.

Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'z ijtimoiy mas'uliyatini his qilishi va ijtimoiy rivojlanishga ta'sir ko'rsatishi juda muhim. O'tkazilgan intervyular va so'rovnomalar natijalari shuni ko'rsatdiki, nodavlat ta'lim tashkilotlari ko'plab ijtimoiy dasturlarda faol ishtirok etib, imkoniyatlardan mahrum bo'lgan hamda muammolarga duchor bo'lgan aholiga ta'limga kirish imkoniyatlarini taqdim etadilar. Bularning barchasi jamiyatda ta'lim muassasalariga bo'lgan ishonchni oshiradi va ta'lim jarayonini yanada demokratlashtiradi.

Tadqiqot davomida nodavlat ta'lim tashkilotlarining davlat ta'lim muassasalariga nisbatan raqobatbardoshligini oshirishi va ta'limning diversifikatsiyasini ta'minlashdagi roli ta'kidlandi. Ular ko'proq tanlov imkoniyatlarini taqdim etish orqali talabalarni o'zlariga jalb qilishda katta rol o'ynaydi. Raqobat, shuningdek, davlat ta'lim muassasalaridagi sifatni oshirishga ham undaydi, bu esa narxlar va xizmatlar sifatiga ijobiy ta'sir o'tkazadi.

Ayni paytda, nodavlat ta'lim tashkilotlari ham qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Olinayotgan moliyaviy resurslar, huquqiy muammolar, raqobatning oshishi va ta'lim standartlariga rioya qilish masalalari baholanishi zarur. Shuningdek, ko'plab nodavlat ta'lim tashkilotlari o'z faoliyatlarida malakali o'qituvchilarni jalb qilish va saqlashda qiyinchiliklarga duch kelmoqda, bu esa ta'lim sifatini pasaytirishi mumkin.

Ushbu tadqiqot natijalari asosida, nodavlat ta'lim tashkilotlarining kelajakdagi istiqbollari bir necha jihatlarni o'z ichiga oladi:

- O'qituvchilarni o'qitish va malaka oshirish: Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'quv jarayonining sifatini oshirish maqsadida o'qituvchilarni doimiy ravishda o'qitish va malaka oshirish dasturlarini kuchaytirishlari zarur.
- Innovatsion yondashuvlar: Ular ta'lim jarayonida texnologiyaning yangi imkoniyatlarini faol qo'llashlari va doimiy ravishda yangi pedagogik metodlarni kiritishlari muhimdir.
- Hamkorlik va tarmoqlar yaratish: Nodavlat ta'lim tashkilotlari boshqa ta'lim muassasalari, korxonalar va ijtimoiy tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirish yo'llarini o'rganishlari, bu orqali ta'lim sifatini oshirish va ijtimoiy mas'uliyatni kuchaytirishlari mumkin.

Mukokama natijalari, nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim tizimidagi ahamiyatini yanada loyihalangan holda baholashga yordam beradi va kelajakdagi rivojlanishga yo'naltirishi mumkin. Bu esa, albatta, ta'lim sohasidagi protsesslarni takomillashtirishga, yanada sifatli ta'lim imkoniyatlarini yaratishga va kengaytirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Ushbu tadqiqot natijalari, nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim tizimidagi o'rni va rolini yanada yaxshilab tushunishga imkon berdi. Tadqiqot davomida olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, nodavlat ta'lim tashkilotlari nafaqat ta'lim sifatini oshirishda, balki ijtimoiy mas'uliyat, raqobatga tayyorlik va innovatsion yondashuvlarni joriy etishda muhim rol o'ynaydi.

Ushbu xulosa va tavsiyalar, nodavlat ta'lim tashkilotlarining faoliyatini davom ettirish va takomillashtirish uchun zaruriy chora-tadbirlarni ko'rishga yordam beradi.

Nodavlat ta'lim tashkilotlariga davlat va mahalliy hokimiyat tomonidan ko'mak berish, ularning rivojlanishiga yordam beradi. Ular uchun mo'ljallangan moliyaviy resurslar, grants va imtiyozlar, sifatli ta'lim xizmatlarini taqdim etish imkoniyatlarini oshirishi mumkin. Bu esa ta'lim tizimi sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'z dasturlarini yangilash va zamon talablariga moslashtirishda doimiy ravishda innovatsion yondashuvlarni qidirishlari kerak. Interaktiv darslar, onlayn ta'lim platformalari, va yangi pedagogik metodlarni o'z ichiga olgan zamonaviy o'quv dasturlari ishlab chiqilishi talab etiladi.

Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'z jamoalarini kuchaytirish maqsadida, malakali o'qituvchilarni jalb qilish va ularning kasbiy rivojlanishini ta'minlashda qo'l keladigan imkoniyatlarni yaratishlari zarur. O'qituvchilarni doimiy ravishda o'qitish, ularning malakasini oshirish va ish sharoitlarini yaxshilash kelajakda ta'lim sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Nodavlat ta'lim tashkilotlari aniq maqsadga erishish uchun o'z ijtimoiy mas'uliyatlarini harakatga keltirishi zarur. Ixtisoslashgan dasturlar va loyihalar orqali, eng ehtiyojmand qatlamlarga ta'lim olish imkoniyatlarini taqdim etish, ularning ijtimoiy barqarorligiga hissa qo'shadi.

Nodavlat ta'lim tashkilotlari boshqa ta'lim muassasalari, korxonalar va ijtimoiy tashkilotlar bilan kooperatsiya qilishlarini kuchaytirishlari muhimdir. Tarmoq yaratish va bilish almashish, ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Nodavlat ta'lim tashkilotlarining ta'lim sifatini doimiy ravishda kuzatib borish va tahlil qilish maqsadida, zamonaviy tadqiqot metodologiyalari va ko'rsatkichlar ishlab chiqilishi lozim. Ushbu tadqiqotlar ta'lim strategiyalarini takomillashtirishga va yangi yondashuvlar ishlab chiqishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, nodavlat ta'lim tashkilotlari ta'lim tizimida o'ziga xos va muhim rolga ega. Ular yangi ta'lim modellari va strategiyalar orqali o'z bilim va ko'nikmalarini yangilashga intiladilar. Ushbu maqola natijalari kelajakda nodavlat ta'lim tashkilotlarining o'sishiga va ta'lim sifatining oshishiga xizmat qilishi kutilmoqda. Ularni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish yo'lida amalga oshiriladigan tavsiyalar, jamiyatning ta'lim tizimidagi harakatlarini mustahkamlashga yordam beradi.

ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni (O'RQ-637, 23.09.2020).
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017 — 2021-yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2707-son qarori (29.12.2016).
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Maktabgacha ta'lim tashkilotlari to'g'risida"gi Nizomi (VMQ-666, 07.08.2019).
4. "Ilk qadam" maktabgacha ta'lim muassasasining davlat o'quv dasturi. - T.: 2018.
5. Soliyev A. Marketing. O'quv qo'llanma. – T.: "Iqtisod-Moliya", 2018.

6. Xudoyberdievna, A. N. (2023). Maktabgacha Ta'lim Tizimida Marketing Faoliyatini Tashkil Etishning O 'ziga Xos Xususiyatlari. INTERNATIONAL JOURNAL OF INCLUSIVE AND SUSTAINABLE EDUCATION, $\times 2 \times (6)$, 273-277.
7. Abdupattoxovna, M. N., & Abdullayevich, S. F. (2021). Maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatida marketing strategiyalarining ahamiyati. Архив научных исследований, $\times 1 \times (1)$.
8. Mirzayeva N. Marketing strategiyasini ishlab chiqish. "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. № 5, sentyabr-oktabr, 2012 yil
9. Abdullayeva D. Marketing tadqiqotlari: mohiyati, vazifalari, tamoyillari. //Bozor, pul va kredit. 2014 yil, 8-son.
10. <https://marketing.uz/>
11. <https://mdo.uz/>